

Секція: економіка праці та управління персоналом

Кириченко Т. О.

здобувач кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності

та євроінтеграції

Сумський національний аграрний університет

м. Суми, Україна

ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ ЗАЙНЯТОСТІ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ УКРАЇНИ

Забезпечення сталого економічного розвитку АПК неможливе без пильної уваги до проблеми підвищення ефективності формування, використання, розвитку і збереження трудового потенціалу. Людський фактор завжди був і залишається головним чинником розвитку як сільськогосподарського, так і будь-якої сфери іншого суспільного виробництва і повинен являтися однією із стратегічних цілей політики держави.

За рівнем розвитку людського капіталу Україна відстає від розвинених країн – за індексом людського розвитку відповідно до доповіді Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй про розвиток людини – серед 187 країн світу вона знаходилася на 76 місці в 2011 році, на 83 місці – в 2014 році. Зазвичай, такими показниками, що впливають на зменшення вказаної цифри є такі показники, як тривалість та рівень життя. В той же час підтримує і стабілізує ситуацію рівень освіти.

Низький рівень розвитку людського потенціалу взагалі, та людського потенціалу в сільському господарстві зокрема, призводить до певних негативних наслідків, серед яких відокремлюють такі як: нераціональна демографічна структура, погіршення якісних характеристик людського капіталу, збільшення рівня смертності та зменшення рівня народжуваності,

неналежний рівень оплати праці. При подальшому зниженні рівня розвитку людського капіталу можливе погіршення вказаних показників та водночас і можливе посилення гендерної нерівності, фемінізація бідності.

53,8% населення України становлять жінки, в той же час не існує паритету в умовах діяльності жінок та чоловіків більшості сфер життєдіяльності суспільства. Слід зазначити, що внесок жінок в економічну діяльність набагато нижче свого потенціалу. Горизонтальна і вертикальна гендерна професійна сегрегація щодо зайнятості жінок спостерігається на ринку праці з зосередженням в низькооплачуваних секторах економіки і з обмеженим доступом до керівні посади в усіх секторах економіки. За даними офіційної статистики, рівень економічної активності жінок у працездатному віці залишається низьким (68,7%), порівняно з чоловічим (77,2 %) , хоча рівень безробіття вищий серед чоловіків працездатного віку, ніж серед жінок: 8,9 % порівняно з 7,2% були безробітними (у відсотках до економічно активного населення в тій же віковій групі) . Серед офіційно зареєстрованих безробітних, частка жінок склала 41%.

Найбільш відчутна гендерна нерівність у сферах праці та зайнятості. Серед безробітних, які мають вищу освіту, – 70% жінок. Зарплата жінок у середньому по країні не перевищує 77,6% заробітної платні чоловіків, 38% приватних підприємців становлять жінки. Згідно щорічного звіту всесвітнього економічного форуму, за індексом гендерної нерівності Україна посіла 56 місце з 142 країн.

Аналізуючи гендерні проблеми в сільському господарстві України, слід зазначити, що у консервативніших сільських районах жінки зазнають статевої дискримінації, оскільки їх часто першими звільняють при зниженні ділової активності підприємств, зменшенні обсягів виробництва. Історично склалося так, що жінки в Україні працюють поза своїми домогосподарствами і водночас піклуються про свої родини, виконують

усі домашні обов'язки. У більшості видах сільськогосподарської діяльності, в малих сімейних господарствах жінки нарівні з чоловіками, але мають при цьому додаткові обов'язки щодо догляду за дітьми, ведення домашнього господарства та догляду за худобою. З огляду на ці обов'язки жінки в сільській місцевості перебувають у більшій соціальній ізоляції, ніж чоловіки, меншою є вірогідність того, що вони зможуть вчитися в містах внаслідок відсутності можливості залишити з кимось дітей, поганого транспортного сполучення, наявності інших домашніх обов'язків.

Можна виділити ряд факторів, що підсилюють економічну уразливість жінок:

- дефіцит часу за рахунок зайнятості домашньою працею, що не оплачується, різко скорочує можливості жінок реагувати на економічні стимули та приймати участь в ринковій господарській діяльності. Скорочення кількості робочих місць в сільській місцевості, низько прибутковість сільського господарства привели до збільшення значущості особистих підсобних господарств в забезпеченні сімей. В цій ситуації збільшилась зайнятість жінок домашньою сільською працею.

- сільськогосподарська діяльність передбачає значну зайнятість жінок. Але при цьому значна кількість жінок зайнята на малокваліфікованих роботах з низьким рівнем заробітної плати.

- низька оплата праці не стимулює жінок сільських місцевостей до виходу на ринок праці.

- на погіршення становища жінок вплинуло також скорочення соціальних послуг, зокрема відсутність в більшості сіл дитячих садків, медичних закладів, скорочення кількості шкіл.

Досягнення гендерної рівності та поліпшення статусу жінок відповідає цілям сталого людського розвитку. Зміни у становищі жінок в Україні можливі лише за умови послідовної державної гендерної політики в даній сфері. Стратегічний підхід в управлінні людським капіталом,

наявність інвестицій та поступові кроки в реформі освіти та охорони здоров'я які розпочаті в державі, підвищення рівня професійної підготовки, стимулювання зайнятості населення, розширення можливостей людей здійснювати свій вибір у політичній, соціальній та економічній сферах, передусім тих груп населення (жінки), які з різних причин мали обмежені можливості, соціально-орієнтована аграрна політика держави та підтримка аграрного сектора в цілому, забезпечать належний рівень розвитку людського капіталу як усєї країни, так і агропромислового комплексу зокрема.

Література:

1. Гендерні дослідження в Україні [Електронний ресурс] <http://www.genderstudiesukraine.org/ukr/frauenforschungukraine.html>.
2. Закон України про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків [Електронний ресурс] <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2866-15>.
3. Земзюліна Н. І. Теоретико-методологічні та соціокультурні засади гендерної політики: світовий та вітчизняний досвід (навчально-методичний посібник). – Черкаси, 2011. – 80с.
4. Михайлова Л. І. Людський капітал: формування та розвиток в сільських регіонах. К.: Центр учбової літератури, 2008. – 388 с.
5. Розширення прав та можливостей сільських жінок: розробка гендерночутливого законодавства та національних програм/ІКЖЦ-К., ФОП Москаленко О.М., 2013 – 64с.